

נשיא ומייסד
הרב שאול ישראלי זצ"ל

חמדת ימים HEMDAT YAMIM

פרשת השבוע לך לך תשפ"ג

וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ, לָמָּה וְלָמָּה?

הרב יוסף כרמל, ראש כולל 'ארץ חמדה'

אסון אקולוגי בימים עברו, בגלל סיבות רבות, היה כבד מנשא. לכן, כיהודים מאמינים בהשגחת ה' על ברואיו, בכל פעם שהכתוב מספר לנו על מציאות קשה שכזו, עלינו לשאול את עצמנו **למה?**

בחלק מן המקרים התשובה די ברורה. ניתן כדוגמא את הרעב שבא בימי יעקב אבינו, שגרם לירידת המשפחה למצרים. כאן התשובה מאוד מתבקשת: זה היה עונש על מכירת יוסף לעבדות במצרים.

הרעב המתואר בתחילת מגילת רות הוא כנראה תוצאה של חטא לאומי בתקופה זו. הסברנו בעבר (הדברים יודפסו גם בתוך 'צפנת שמואל – מלכות דוד) כי תחת הנהגת אלימלך ובניו, עם ישראל התייאש מהאפשרות לנחול את הארץ המובטחת ולייסד בה מדינה יהודית מאוחדת. במילים אחרות, הם התייאשו מן הגאולה ועודדו נישואי תערובת, שסיכנו את המשך קיומו של עם ישראל, מה שנקרא באנגלית Jewish continuity.

ננסה לברר עתה מה גרם להכרזה בתחילת פרשתנו: "וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ" (בראשית י"ב י).

לכמה דעות במדרש, הרעב בא כדי להעמיד את אברהם בניסיון, לבדוק האם מחשבות כפירה, ח"ו, יעלו בראשו. וז"ל הרד"ק (שם): "זה אחד מן הנסיונות שנסה האל את אברהם אבינו ועמד בכולן ולא הרחרח אחר הקדוש ברוך הוא לאמר אתמול אמר לי וּנְבָרְכֵנוּ כִּךְ כָּל מְשֻׁפָּחַת הָאֲדָמָה (בראשית י"ב ג), והיום רעב בארץ שאני שוכן בה עד שאצטרך לצאת ממנה למקום אחר, אלא הכל היה מקבל מאהבה".

לעומתו, בדעת זקנים מבעלי התוס' מבואר בכיוון אחר לגמרי. וז"ל: " (נאמר קודם בכתוב) "וַיְהִי רָעַב" (י"ב ב), לשון צווי! שצוהו שכל מקום שילך שילמד בני אדם להכיר בוראם ולברכו וכן עשה כדכתיב לקמיה "וַיִּקְרָא בְּשֵׁם ה' " (שם ח) (כמו) שאמר לו הבורא ית' והם (יושבי כנען) לא הכירוהו ולכך וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ. לדבריהם, הרעב לא היה עונש לאברהם אלא ליושבי ארץ כנען, שלא הפכו להיות תלמידיו של אברהם, למרות הציווי האלהי.

תוך אחיזה בשיפולי גלימותיהם של הגדולים, נציע הצעה בכיוון שסלל הרד"ק בעקבות המדרש, תוך קישור לתחילת הפרשה ולציווי המופיע בראשה: "לָךְ לָךְ מֵאֶרֶץ וּמִמּוֹלַדְתָּךְ וּמִבֵּית אָבִיךָ אֶל הָאֶרֶץ אֲשֶׁר אָרָאךָ" (שם א). על פי הרמז בסוף פרשת נח "וַיִּמַּת הָרָן עַל פְּנֵי תְּרַח אָבִיו בְּאֶרֶץ מוֹלַדְתּוֹ כְּאֹר פְּשָׁדִים" (שם י"א ח) וכמובא ברש"י (שם): "יש אומרים שעל ידי אביו מת, שקבל תרח על אברם בנו לפני נמרוד על שכתת את צלמו והשליכו לכבשן האש, והרן יושב ואומר בלבו אם אברם נוצח, אני משלו, ואם נמרוד נוצח, אני משלו. וכשניצל אברם אמרו לו להרן משל מי אתה, אמר להם הרן משל אברם אני. השליכוהו לכבשן האש ונשרף, וזהו אור כשדים".

המאבק בין נמרוד מלך האימפריה הגדולה בעולם ואברהם העברי, הגיע לנקודת רתיחה, תרתי משמע. הציווי לעזוב את בית אבא התבקש. הניסיון היה שהקב"ה הביאו לארץ כנען, שנכבשה באותו זמן על ידי צאצאי כנען, בנו הרביעי של כוש בן חם (עיינו ברש"י על הפסוק וַהֲנַעֲנִי אֵז בְּאֶרֶץ שֵׁם י"ב ח).

הניסיון הבא וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ, מעלה את דרגת הקושי בשלב נוסף. אברהם נאלץ לעזוב את ארץ כנען ולהגר למצרים. נמרוד, אויבו המר של אברהם, היה בנו של בכורו של כוש בן חם. נמרוד שהפיץ את הכפירה, נולד במצרים ומשם עבר לבבל ואז השתלט גם על אשור ומלך על כל העולם, כמבואר בכתוב (ע"פ הרמב"ן): "וְכֹשֶׁךְ זֶלַד אֶת נִמְרֹד הוּא הִחַל (עיינו ברש"י) לְהִיטֵב גִּבּוֹר בְּאֶרֶץ: ... וַתְּהִי רֵאשִׁית מְמַלְכָתוֹ כְּבָל וְאֶרֶץ וְאֶפְדֹ וְכָלֵה בְּאֶרֶץ שְׁנָעַר: מִן הָאֶרֶץ הַהִוא יֵצֵא אֲשׁוּר וַיִּבֶן אֶת נִיְנוּה ... הוּא הָעִיר הַגְּדֹלָה" (שם י"ח – יא).

עזיבת ארץ ישראל בגלל הרעב והירידה למצרים, למקום שורש הכפירה, למ"ט שערי טומאה, הופכת את ניסיונו של אברהם למשהו יותר משמעותי – והוא, אברהם העברי הבודד, עמד בו.

הבה נתפלל שהקב"ה לא יעמידנו בפני ניסיונות

ושנזכה ללכת בדרכו של אברהם, אבי האומה, אבי המאמינים באמונת אומן.

לְעִילּוֹי זְשֵׁמַת

ל"ע"י הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד

הרב ישראל רוזן י"ג בחשוון תשע"ח	הרב יהושע רוזן ט"ו באדר א' תשפ"ב	מר משה וסרצוג כ" בתשרי תשפ"א	גבי ג'ולי קושיצקי י"ט באדר ב' תשפ"ב	הרב ד"ר ג'רי האכבוים י"ח באדר ב' תשפ"ב
מר מרת לאה מאיר כ"ז בניסן תשפ"ב	גב' צפורה בת יונה דונייר נלב"ע י"ב אדר א'	מר יצחק טרשנסקי כ"ח באדר תשפ"א	מר זליג וגב' שרה ונגרובסקי כ"ה בטבת תשפ"ב / י' בתמוז תשע"ד	מר שמואל וגב' אסתר שמש י"ז בסיוון / כ' באב
בלהה בת ישראל מרמורש ז"ל א' מנחם אב תשפ"א	הרב שלמה מרזל י' באייר תשע"א	הרב שמואל כהן שבט תשפ"א	ר' מאיר וגב' שרה ברכפלד (שרה - ט"ז בטבת תש"ף)	הרב אשר וגב' סוזן וסרטייל ט"ז בכסלו / אלול תש"ף
חיים לייב בן מיכאל קרייסל ב' בשבט	הרב ראובן וחיה לאה אברמן ט' בתשרי תשע"ו / כ' בתשרי תשפ"ב	ר' אברהם ומרת גיטה קליין י"ח באייר / ד' באב	ר' אליהו כרמל וגב' מלכה טויבע כרמל ח' באייר תשע"ו / י"א במנחם-אב תש"ט	

Eretz Hemdah

ארץ חמדה, ע"ר

רח' ברוריה 2 ת.ד. 8178 ירושלים 91080 2 Bruriya St. POB 8178 Jerusalem

WWW.ERETZHEMDAH.ORG Tel: 02-5371485 טל: info@eretzhemdah.org

חֶמְדַּת הַשַּׁבָּת

הרב בצלאל דניאל – ראש תוכנית מורנו מבית 'ארץ חמדה'

בימי נחמיה בן חכליה

בשעה טובה ומוצלחת אנו עוברים להלכות שבת.

"אבא, לצייר ציור בשבת זה מוקצה?"

בתודעה של ילדים מוקצה הוא עיקר השבת. ולא בכדי: אבות המלאכה הן פעולות מאוד מסוימות, שאין אנו בהכרח נתקלים בהם מדי שבת. שאלת המוקצה, לעומת זאת, אופפת את השבת כולה: מה מותר לי לטלטל, במה מותר לי להשתמש?

בתפילתנו לקב"ה, נחמיה מזכיר את החיזוק הרוחני הכללי שעשה בעם ישראל:

בַּיָּמִים הַהֵמָּה רָאִיתִי בִּיהוּדָה דְרָכִים גְּתוּת בְּשַׁבָּת וּמִבְיָאִים הָעֲרָמוֹת וְעַמִּסִּים עַל הַחֲמָרִים וְאָף יַיִן עֲנָבִים וְתַאֲנִים וְכָל מִשְׂא וּמִבְיָאִים יְרוּשָׁלַם בַּיּוֹם הַשַּׁבָּת וְאָעִיד בַּיּוֹם מִכָּרִם צִיד: וְהַצָּרִים יָשְׁבוּ בָּהּ מִבְיָאִים דָּאָג וְכָל מִכָּר וּמִכָּרִים בְּשַׁבָּת לִבְנֵי יְהוּדָה וּבִירוּשָׁלַם: וְאָרְיָבָה אֶת חָרִי יְהוּדָה וְאָמְרָה לָהֶם מַה הַדָּבָר הַרְעָה הַזֶּה אֲשֶׁר אַתֶּם עֹשִׂים וּמְחַלְלִים אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת: הֲלוֹא לָה עָשׂוּ אֲבֹתֵיכֶם וַיָּבֵא אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ אֶת כָּל הַרְעָה הַזֹּאת וְעַל הָעִיר הַזֹּאת וְאַתֶּם מוֹסִיפִים חֲרוֹן עַל יִשְׂרָאֵל לְחַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת: פ וַיְהִי כַּאֲשֶׁר צָלְלוּ שְׁעָרֵי יְרוּשָׁלַם לִפְנֵי הַשַּׁבָּת וְאָמְרָה וַיִּסְגְּרוּ הַדְּלָתוֹת וְאָמְרָה אֲשֶׁר לֹא יִפְתְּחוּם עַד אַחַר הַשַּׁבָּת וּמִנְעָרֵי הָעִמְדוֹתֵי עַל הַשְּׁעָרִים לֹא יָבֹאוּ מִשְׂא בַּיּוֹם הַשַּׁבָּת: וַיְלִינוּ הַרְכָּלִים וּמִכָּרֵי כָל מִמְכָּר מִחוּץ לְיְרוּשָׁלַם פֶּעַם וּשְׁתַּיִם: וְאָעִידָה בָּהֶם וְאָמְרָה אֲלֵיהֶם מִדּוּעַ אַתֶּם לֹנִים נֶגֶד הַחוּמָה אִם תִּשְׁנוּ יָד אֲשַׁלַח בְּכֶם מִן הָעֵת הַהִיא לֹא בָּאוּ בְּשַׁבָּת: ס וְאָמְרָה לְלוֹיִם אֲשֶׁר יְהִיו מִטְהָרִים וּבָאִים שְׂמָרִים הַשְּׁעָרִים לְקַדֵּשׁ אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת גַּם זֹאת זָכְרָה לִי אֱלֹהֵי חוּסָה עָלַי כְּרַב חֶסְדָּד: פ (נחמיה פרק יג, טו-כב)

המסחר נמשך כרגיל גם בשבת. נחמיה סגר את השערים כדי שהסוחרים יראו שאין טעם להביא את הסחורות בשבת. אך נראה שזה לא הספיק. היה קשה מאוד לשכנע את הסוחרים להפסיק את המסחר, גם אחרי שמספר פעמים לא הרוויחו מכך דבר. חז"ל מבינים שנחמיה גזר שתי גזרות מרכזיות: גזירה האוסרת לסחור בשבת, וגזירה על טלטול כלים.

בברייתא בגמרא (שבת דף קכג ע"ב) נאמר שנחמיה גזר איסור טלטול על כל הכלים כולם, למעט כלי אוכל בסיסיים. בהמשך חזרו והתירו לטלטל כלים שונים.

אם בימי נחמיה לא היה איסור לסחור וגם לא לטלטל כלים, מהו האיסור עליו עברו הסוחרים?

ניתן למצוא סיבות לאסור את המסחר ואת טלטול הכלים. הרמב"ם מסביר שקשה לסחור בלי לכתוב, אם כך ראוי לאסור את המסחר שמא יכתוב. הרמב"ן מסביר שמכירה של חפץ בודד אסורה מדרבנן, אך ניהול של מסחר אסור מפני שזה פוגע בחובת השבתון של השבת. עיון בפסוקים ילמד על מספר איסורים אחרים: כאשר חסרה סחורה, הסוחרים דרכו בגיתות בשבת כדי לספק לשווקים עוד יין וגם העמיסו על החמורים ועברו על איסור מחמר.

אך מההקשר של הפסוקים נראה שהמלאכה שהטרידה את נחמיה יותר מכל היא המשא, ההוצאה מרשות לרשות. קרוב לבלתי אפשרי לעסוק במסחר בלי להוציא מרשות לרשות.

כאשר נחמיה גוזר איסור טלטול על רוב מוחלט של הכלים, זה מייצר מצב בו אדם חושב היטב על לפני כל כלי שהוא מרים: האם כלי זה כלול בגזירה? האם מותר לי להרים או לטלטל אותו? בשבועות הקרובים נלמד על ההיתרים שהתירו וחזרו והתירו לטלטול של כלים שונים, אך התודעה הזאת נשמרת: לפני שאדם מרים כל חפץ בשבת, עליו לשאול את עצמו מה ההגדרה ההלכתית של החפץ? האם מותר לו לטלטל את החפץ הזה בשבת? לכל אדם שחי בעיר שאין בה עירוב יש סיפור דומה: שכחתי משהו בכיס בשבת ויצאתי לרשות הרבים, התלבטתי מה לעשות. שכחתי משהו ביד או על היד ויצאתי החוצה, מה אמורים לעשות במצב כזה? הגזירה המחייבת אותנו לחשוב היטב על כל חפץ שאנו מרימים מסייעת במניעת איסור הטלטול. לכן הגמרא במסכת שבת (דף קכד ע"א) אומרת כדבר מובן מאליו שוודאי שאיסור הטלטול מבוסס על איסור הוצאה.

אך יתכן ואיסור הטלטול מסייע מעבר להוצאה בלבד. הצורך שלנו להיות מודעים לכל חפץ שאנו מרימים בשבת מחזק את תודעת השבת בדעתנו כל הזמן. יש בכך גם קיום של 'שמור את יום השבת' – זה מזכיר לנו את הזהירות הדרושה בכדי להימנע מאיסורי שבת, אך גם קיום של 'זכור' – לרגע איננו שוכחים ששבת היום לה'.

בשבוע הבא נגלה טעמים נוספים לאיסור טלטול מוקצה, ונתחיל להגדיר את ההגדרות הבסיסיות של האיסור.

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

מתפללים לרפואתם השלימה של:

טל שאול בן יפה
גדעון בן רחל
חוה ראנלה בת פיילא
משה בן רחל
אריה יצחק בן גאולה מרים
ר' יצחק בן בריינדל גיטה

ניר רפאל בן רחל ברכה
שי בת הלל
הילה צפנת בת שרה טובה
מאירה בת אסתר
נהוראי בן רבקה נמיר
יוסף בן אורית
בתוך שאר חולי עם ישראל

ישראל בן רבקה
עובדיה בן אסתר מלכה
נטע בת מלכה
רבקה בת שרה בלה
ירחמיאל בן זלאתה רבקה
הילל בן תמר שפרה

הלכה פסוקה

תקצירים מתוך פסקי דין - רשת בתי הדין 'ארץ חמדה גזית'

עורך: הרב הדיין עקיבא כהנא, חוקר במכון משפט והלכה בישראל

חלוקת שותפות בעסק פעיל

'ארץ חמדה גזית' ירושלים / תמוז תשפ"ב, יולי 2022 / תיק מס' 78039-3

דיינים: הרב דניאל מן, הרב עקיבא כהנא, הרב שי ויסברוט

המקרה בקצרה: התובעת והנתבעים החליטו לשכור נכס שהיה בו עסק, ולהפעיל במקום יחד עסק, התובעת היתה מנהלת העסק, והנתבע היה בעלים של העסק וניהל אותו מבחינה פיננסית. בין הצדדים נקבע כי שניהם יקבלו שכר מסוים, ולאחר שהעסק יגיע ל"נקודת איזון" הם יתחלקו בשווה ברווחים. בפועל, בגלל שההכנסות היו נמוכות, כל צד קיבל שכר נמוך מהשכר שסוכם ביניהם.

לאחר זמן התגלעה מחלוקת בין הצדדים לגבי המשך הפעילות המשותפת. בית הדין המליץ על הפסקת השותפות, ולאחר דין ודברים הנתבעים הסכימו להעביר את העסק לרשות התובעת, כשבית הדין יעריך את הסכום שעל התובעת לשלם בתמורה. בית הדין מינה מומחה שיעריך את שווי העסק והוא הגיש את חוות דעתו. בין הצדדים שורה של מחלוקות בהן הכריע בית הדין.

פסק הדין בקצרה: על הנתבעת לשלם לתובע 104,475 ₪ בתוספת מע"מ.

נימוקים בקצרה:

א. זכות התובעת בעסק לפני העברת העסק לרשותה

בין התובעת לנתבעים מחלוקת למי היה שייך העסק. הנתבעים טענו שכל העסק היה שייך להם, וסוכם עם התובעת שהיא תהיה עובדת ותחלק עמם ברווחים. התובעת טענה שהיא היתה שותפה שווה בעסק.

בבית הדין נחלקו הדעות: לדעת המיעוט התובעת היתה שותפה בעסק ובכל הרכוש של העסק וזאת משום שכותרת ההסכם בין הצדדים היתה הסכם שותפות וכן סוכם על שותפות ברווחים. ברירת המחלוקת ההלכתית היא ששתם שותפות היא שותפות שווה, כפי שנפסק בשולחן ערוך (חושן משפט קעו, ה). במקרה זה הדבר ברור עוד יותר משום שנקבע בהסכם בין הצדדים שהרווחים יתחלקו בשווה.

לדעת רוב הדיינים התובעת הייתה שותפה שווה רק במוניטין וברווחים אך לא ברכוש העסק. זאת משתי סיבות:

- א. משום שלא נקבע בהסכם מנגנון שיפצה את הנתבעים על הנכסים הפיזיים שהושקעו בעסק.
- ב. השו"ע והרמ"א (ח"מ קעו, ה) פסקו שבמקרה שהשקע בשותפות עדיין קיים, הוא שייך לשותף שהשקיע אותו. מספר פתחי תשובה (שם, ו) ופתחי חושן (שותפים ג, כא) משמע שאת הרכוש של השותפות מחלקים לפי מידת ההשקעה, ורק את הרווחים מחלקים באופן שווה כברירת מחדל. אחד מדייני הרוב סבר שהרכוש עצמו היה שייך לשני הצדדים בשווה, אלא שמגיע לנתבעים תשלום על הרכוש שהם העבירו לשותפות.

ב. שווי העסק

על מנת להעריך את שווי העסק בית הדין הזמין בהסכמת הצדדים מומחה להערכת שווי חברות, המומחה העריך את שווי העסק על פי שיטת היוון תזרימי מזומנים (dcf) מסקנת המומחה היתה ששווי העסק הוא 288,000 ₪ לא כולל מע"מ. הצדדים טענו מספר טענות על דוח המומחה, נפרט את מקצת טענותיהם ואת הכרעת בית הדין:

התובעת טענה שלא הרוויחה מכך שהעסק עבר לשליטתה וכל הרווחים שהצליחה להפיק ממנו נובעים מההשקעה שלה לאחר קבלתו. בעקבות זאת, לדעת המיעוט יש להפחית את שווי העסק ב-18,000 בגלל טענה זו, אך לדעת הרוב אין לקבל את הטענה. עלות השכר של התובעת לטענתה היתה נמוכה מדי ביחס למחירי השוק (בגלל שהיא הסכימה בזמנו להפחתה), ולכן יש להוריד מהערכת השווי את עלות שכר ריאלית. בית הדין דחה את הטענה משום שלא הוכח בפני בית הדין מה המשכורת הראויה לעבודתה של התובעת. מה גם שהתובעת עצמה טענה כי העסק היה יותר רווחי ממה שהוצג לבית הדין והנתבע העלים הכנסות. בנוסף, הנתבעים גם טענו שהתובעת היא זו שגרמה להפחתת ההכנסות של העסק.

בנוסף בית הדין קבע כי גם אילו היה צריך להוסיף לשווי העסק, הרי שעדיין היה צריך לשלם סכום נכבד לנתבעים. משום שעל פי שורת הדין החלוקה בין שותפים נעשית בצורת גוד או איגוד – כלומר, מי שמעוניין בפירוק השותפות מעריך את שווי העסק, והצד השני מחליט אם למכור או לקנות. דרך זו משקללת גם את השווי הסובייקטיבי שכל צד מייחס לעסק, במקרה זה שהתובעת היא זו שביקשה לקבל את העסק לידה ללא "גוד או איגוד", ולכן עליה לשלם על כך תשלום הוגן.

על פי דעת הרוב, הנתבעים זכאים לתשלום מלא עבור הנכסים הפיזיים שהנתבעים הכניסו לעסק. על דרך פשרה ולפי טענות הצדדים בית הדין קבע שמדובר בסך 55,000 ₪. ממילא, שווי המוניטין של העסק הוא 233,000 ₪ (לפי הערכת המומחה) ובסכום זה הצדדים שותפים ויש לחלקו ביניהם. על כן התובעת צריכה לשלם לנתבעים 116,500 ₪ על חצי משווי המוניטין של העסק, ועוד 55,000 אלף ₪ על הרכוש הפיזי.

ג. תביעה לגילוי מסמכים

התובעת ביקשה לקבל לידה את דפי חשבון הבנק של העסק. בית הדין דחה את הבקשה, משום שהחשבון התנהל כחלק מהחשבון הפרטי של הנתבעים, וחשיפתו לתובעת היתה פוגעת במידה בלתי מוצדקת בפרטיותם, זאת לאור התועלת הנמוכה הצפויה מחשיפת המידע.

יתירה מזו בפס"ד ארץ חמדה גזית 73120 נקבע שכששותפים מתנהלים בצורה מסוימת, לא ניתן לבוא בדיעבד ולערער על כל ההתנהלות. בנוסף, בית הדין לא השתכנע שהנתבעים נהגו ברמאות שהצדיקה את הצעד הזה.

ד. רווחים לתובעת מרווחי העסק

בין הצדדים הייתה מחלוקת האם היו רווחים לעסק והתובעת וממילא התובעת זכאית לקבל חצי מהם. לדעת אחד הדיינים יש לקבל את התביעה העקרונית ויש לחייב את הנתבעים לשלם לתובעת חצי רווחים על פי הדוח שהם עצמם הגישו לבית הדין, בסך 7,025 ₪.

ה. הכרעה במקרי ספק כאשר כל אחד מהדיינים עמדה משלו

במקרה זה היו כמה וכמה דיונים שבהם הכריע כל דין לפי הכרעתו, לפי ספר שער משפט (ל, ד וראו גם הלכה פסוקה יח, עמי קכב) יש לסכם מספרית את הכרעת כל דין ודין, ולפסוק לפי הדעה האמצעית. במקרה זה העמדה האמצעית היתה שיש לחייב את הנתבעים בסך 154,475 ₪. מסכום זה יש להוריד 50,000 ₪ שכבר שולמו לנתבעים.

למעבר לפסק הדין

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

שו"ת במראה הבזק

(מתוך ח"ג)

Montevideo, Uruguay

מונטוידאו, אורוגוואי

תמוז תשנ"ד

גט לאשה יהודיה שעזבה בעלה וחיה עם גוי

שאלה

לפני מספר שבועות בא לפני יהודי המבקש להתגרש מאשתו. הם התגרשו בגירושין אזרחיים לפני מספר שנים ובינתיים האשה התחתנה עם גוי. הבעל מבקש להתגרש מאשתו הראשונה כדי להתחתן שנית. האם במקרה דנן יש לכתוב ולמסור גט רגיל לאשה הראשונה?

תשובה

גט שניתן בערכאות אינו כלום¹, ולכן, אם אין האשה מוכנה לקבל את הגט מרצונה, יש לזכות לה גט ע"י אחר², וישמרו הגט בבית-דין³.

¹ עיין גיטין דף י ע"ב, במשנה. ועיין בשו"ע אבן העזר סי' קל סעיף יט.

² שו"ע אה"ע סי' א סעיף י ברמ"א: "מי שהמירה אשתו, מזכה לה גט ע"י אחר ונושא אחרת, וכן נוהגים בקצת מקומות. ובמקום שאין מנהג, אין להחמיר ומותר לישא אחרת בלא גירושין הראשונה". ועיין שם ב"חלקת מחוקק" סי' קיט, וכן שו"ע אה"ע סי' קמ סעיף ה, ברמ"א. וכתב ב"נודע ביהודה" (סי' צב מהדורה קמא), דהטעם דמזכין גם במומרת, דעדיין עכשיו עוברת על זנות, ואם כן זכות הוא לה. ועיין ב"אגרות משה" (אה"ע ח"א סי' קמ) דכתב: "אשה הנשאת לנוכרי שמשועבדת לו וגם הרי דרה עימו גם עתה, מוחזקת היא עוד יותר מומרת כשלא ניסת".

³ עיין שו"ע אה"ע סי' קמ ב"פתחי תשובה" (סי' ח) שהביא "חמדת שלמה", שחושש לדעת הרי"ף שבזיכוי לא מהני. וב"אגרות משה" הנ"ל כתב: "אבל למעשה עכ"פ הא יש מחמירין לענין היתר האשה כדהביא הפתחי תשובה, וטוב לעשות לאחר הזיכוי גם שליח להולכה" (את שליח ההולכה צריך למנות פעמיים, פעם לפני הכתיבה, כדי שיוכל לומר בפני נכתב ובפני נחתם, ופעם לאחר הזיכוי, מפני שע"י הזיכוי בוטל המינוי שלו).

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

בשם צוות המשיבים ובברכת התורה,

הרב משה ארנרייך הרב יוסף כרמל
ראשי הכולל

גם אני מאשר:
הרב שאול ישראלי

לעיין שלמה דוד בן זלמן ושרה אבנית ז"ל נלבי"ע סיון תשע"ט	לעיין רבי יעקב ז"ל בן אברהם ועישה וחנה בת יעיש ושמחה סבג	לעיין גב' לוריין הופמן ז"ל	לעיין חיים משה בן קוקה יהודית כהן ז"ל נלבי"ע ז' בתשרי תשע"ה	לעיין סוזי בת עליזה כהן ז"ל נלבי"ע כ"ד בחשוון תשע"ח
לעיין הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד				